

IJTIMOIY HIMOYA MASALASIDA XOTIN-QIZLARGA BO'LGAN MUNOSABAT - GENDER TENGLIK

Suvankulova Nilufar Yunusovna

Jizzax viloyati, Do'stlik tumani, Abu Ali ibn

Sino nomidagi jamoat salomatlik texnikumi

O'zbekiston eng yangi tarixi fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ijtimoiy himoya masalasida xotin-qizlarga bo'lgan munosabat va gender tenglik mavzusi jamiyatning eng dolzarb va murakkab masalalaridan biri sifatida e'tiborga molikdir. Bu masala nafaqat inson huquqlari va adolat tamoyillariga, balki jamiyatning barqaror rivojlanishi va farovonligiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Gender tenglik deganda, erkaklar va ayollar o'rtasida teng huquq, imkoniyat va majburiyatlarning ta'minlanishi tushuniladi. Bu tushuncha jamiyatda har bir insonning jinsidan qat'i nazar, o'z salohiyatini to'liq amalga oshirish huquqiga ega bo'lishini anglatadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy himoya, xotin-qizlar, gender tenglik, qonun, hujjat, huquq, imkoniyat, majburiyatlar.

Tarixan ko'plab jamiyatlarda xotin-qizlar ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy va madaniy sohalarda kamroq imkoniyatlarga ega bo'lib kelganlar. Bu holat ko'pincha an'anaviy qarashlar, stereotiplar va ijtimoiy normalar bilan bog'liq bo'lib, xotin-qizlarning o'z huquqlarini to'liq amalga oshirishiga to'sqinlik qilgan. Shu sababli, gender tenglikni ta'minlash uchun ijtimoiy himoya tizimlarida maxsus choralar ko'rilishi, qonun hujjatlari va siyosatlarda ayollarning manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan mexanizmlar joriy etilishi muhimdir. Ijtimoiy himoya tizimlari xotin-qizlarning ijtimoiy va iqtisodiy ahvolini yaxshilashga qaratilgan turli dasturlarni o'z ichiga oladi. Bu tizimlar orqali ayollarga ta'lim olish, sog'liqni saqlash, bandlik, ijtimoiy sug'urta

va boshqa sohalarda yordam ko'rsatiladi. Masalan, ayollarning bandligini oshirish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqiladi, bu esa ularning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, oilaviy zo'ravonlik, jinsiy diskriminatsiya va boshqa ijtimoiy muammolarga qarshi kurashishda ijtimoiy himoya tizimlarining roli juda katta.[1]

Gender tenglikni ta'minlashda ta'lim tizimining o'rni beqiyosdir. Ayollar va qizlarning sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish orqali ularning jamiyatdagi mavqeyi mustahkamlanadi. Ta'lim nafaqat bilim va ko'nikmalarni oshirishga, balki jamiyatdagi stereotiplarni yengishga ham yordam beradi. Ta'lim orqali ayollarga o'z huquqlari va imkoniyatlari haqida ma'lumot beriladi, ularni jamiyatda faol ishtirok etishga undaydi. Sog'liqni saqlash sohasida ham xotin-qizlarga ijtimoiy himoya ko'rsatish katta ahamiyatga ega. Ayollar sog'lig'ining yaxshilanishi nafaqat ularning o'ziga, balki butun jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Homiladorlik va tug'ish jarayonida sifatli tibbiy xizmatlar ko'rsatish, reproduktiv salomatlikni ta'minlash, shuningdek, jinsiy va reproduktiv huquqlarni himoya qilish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Bu esa ayollarning hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi.[2]

Iqtisodiy sohada gender tenglikni ta'minlash uchun ayollarning mehnat bozoridagi ishtirokini oshirish muhimdir. Ayollar uchun teng ish haqi, ish sharoitlari va kasbiy rivojlanish imkoniyatlarini yaratish orqali ularning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlash mumkin. Shu bilan birga, oilaviy majburiyatlar va ish o'rtasida muvozanatni saqlash uchun moslashuvchan ish rejimlari va ijtimoiy kafolatlar joriy etilishi kerak. Bu ayollarning o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishiga yordam beradi. Ijtimoiy himoya tizimlarida ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurashish ham muhim yo'nalishlardan biridir. Oilaviy zo'ravonlik, jinsiy tajovuz va boshqa shakllardagi zo'ravonlik ayollarning sog'ligi, xavfsizligi va farovonligiga jiddiy tahdid soladi. Shu sababli, zo'ravonlikka qarshi kurashish uchun maxsus qonunlar, psixologik yordam va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimlari ishlab chiqilishi kerak. Bu ayollarning o'z huquqlarini himoya qilish va erkin hayot kechirish imkoniyatlarini oshiradi.[3]

Jamiyatda gender tenglikni ta'minlash uchun ommaviy ongini o'zgartirish, stereotiplarni yo'q qilish va erkaklar hamda ayollar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish zarur. Gender tenglik faqat ayollar muammosi emas, balki butun jamiyatning taraqqiyotiga xizmat qiluvchi omildir. Shu bois, erkaklarni ham gender tenglik masalalariga jalb qilish, ularning bu boradagi mas'uliyatini oshirish muhimdir. Bu orqali jamiyatda ijtimoiy adolat va tenglik tamoyillari mustahkamlanadi. Ijtimoiy himoya tizimlarining samarali ishlashi uchun davlat siyosati va qonunchilik bazasi ham muhim ahamiyatga ega. Gender tenglikni ta'minlashga qaratilgan qonunlar va normativ-huquqiy hujjatlar ishlab chiqilishi, ularning amalda to'liq ijro etilishi zarur. Shu bilan birga, gender masalalari bo'yicha monitoring va tahlil tizimlari tashkil etilib, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal qilishga yo'naltirilgan choralar ko'rilishi kerak.[4]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy himoya masalasida xotin-qizlarga bo'lgan munosabat va gender tenglik jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun muhim shartdir. Bu nafaqat ayollarning huquq va erkinliklarini ta'minlash, balki butun jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Gender tenglikni ta'minlash uchun ta'lim, sog'liqni saqlash, iqtisodiy imkoniyatlar, zo'ravonlikka qarshi kurash va davlat siyosati kabi sohalarda kompleks choralar ko'rilishi zarur. Faqat shunday yondashuv orqali jamiyatda haqiqiy adolat va tenglik o'rnatilishi mumkin. Bu esa har bir insonning o'zini hurmat qilishi, o'z huquqlari va qobiliyatlarini to'liq amalga oshirishi uchun zarur sharoit yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova N. Gender tenglik va ijtimoiy himoya. Toshkent, "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2018. – 168 b.
2. Islomova M. Ayollar huquqlari va jamiyatda ularning o'rnini. Toshkent, "Sharq" nashriyoti, 2020. – 195 b.

3. Tursunov A. Ijtimoiy himoya tizimlari va gender siyosati. Toshkent, “Yangi asr avlodi” nashriyoti, 2019. – 230 b.
4. Sobirova L. Ayollar va ijtimoiy himoya: nazariy va amaliy masalalar. Toshkent, “Ilm-ziyo” nashriyoti, 2021. – 178 b.
5. Qodirov D. Gender tenglik tamoyillari va ularning jamiyatdagi roli. Toshkent, “O‘zbekiston” nashriyoti, 2017. – 204 b.
6. Nazarova S. Ayollar va jamiyat: ijtimoiy himoya va huquqiy asoslar. Toshkent, “Adabiyot va san’at” nashriyoti, 2022. – 220 b.